

Intervju med Dagny Rudolphs, 2007.

Sockenvägen 546

Dagny flyttade med familjen 8 år gammal till Sockenvägen 546, från en lägenhet tre trappor upp på Söder. När de flyttade in gick pappan med kryckor. Han hade varit på spralligt humör, och Dagnys mamma hade sagt åt honom att lugna sej, men, när han skulle hjälpa till att veva igång en bil så slog han i ryggen så han fick "en blödning i ryggmärgen". Pappan blev förlamad men repade sej, dock aldrig helt.

Pappan var delägare i och verkmästare på Rylander & Rudolphs, en fabrik i Henriksdal som tillverkade elektrisk utrustning bl.a. kol till elmotorer och kolfilter.

Huset på Sockenvägen 546 köptes färdigbyggt. Enligt Dagny så var det inte så mycket självbyggen runtomkring. De fanns i Pungpinan. Verandan var helt öppen från början. Huset hade centralvärme med kokspanna, och en kakelugn och en öppen spis. Pappan lyckades så småningom få gaspanna eftersom han hade ont i ryggen. D.v.s. han fick gas indraget, vilket tydligen inte var självklart.

Från början fanns vedspis i köket. Jungfrukammare med skjutdörrar och garderob och skafferi. I dag är bara serveringsgången kvar. Huset var slätputsat och har senare spritputsats och en dörrömfattning av rött fasadtegel har tillfogats.

Trädgården ser ut ungefär som den gjorde från början. Det är grusgångar runt huset, en stor grusplan att vända bilen på och en rondell med blommor fram till flaggstången. Flaggstångsfundamentet står "snett" vilket folk har tyckt är slarvigt, men det är för att det ska gå att fälla stången. Dagnys far hade en speciell vinsch för att kunna fälla och resa stången. En gång fick han rycka ut till grannen som skulle hissa flaggan på en födelsedag och tappade flagglinan. Det fanns fullt med äppelträd och man odlade potatis.

Man hade vackra rosor utanför rundeln, och dahlior inuti. Mannen på ett av korten är trädgårdsmästare och han skötte dahlorna, som måste vinterförvaras i torvmull. Mitt i rundeln fanns från början en liguster. Numera tycker Dagny att rådjuren är pest, fast hon uttrycker det inte så. En gång hade hon kommit ut på morgonen och rådjuren hade ätit av hälften av rosorna i rondellen. Hon följde några vänner som sovit över till tunnelbanan och när hon kom tillbaks anmärkte en granne att hon tydligen haft besök. "Ja, jag följde dem till T-banan", sa Dagny. "Jaså, jag menade dina fyrbenta vänner", svarade grannen. Och när Dagny kom hem så var resten av rosorna avätta.

Tomten blev större när spårvagnens banvall lades ut på de omgivande tomterna. Innan dess hade det varit lite obehagligt med alla som gick på banvallen, och tittade in i trädgården. Det pallades en del och förstördes.

Dagny gick redan i skolan när hon flyttade till Sockenvägen, i Högalid. Flickskolan låg bredvid Södra station och för att komma till spårvagnen fick hon gå upp och gå över Södermalmstorg (Medborgarplatsen) för att komma till Folkungagatan där spårvagnen gick, och vidare på Götgatan. Detta var innan tunneln under Söder. Spårvagnen gick över gamla lågbron över Hammarby kanal ("hela bron skakade när spårvagnen körde över"), uppför Hammarby backe och till slakthusen och sen ner till Nynäsvägen, som väl hette Dalarövägen på den tiden. Först vände spårvagnen vid spårvagnsstationerna, senare drogs linjen förbi Rudolphs och

andras tomter till Skattmästarvägen. I trädgården fick man sluta prata när spårvagnen gick förbi. Vid ändhållplatsen brukade barnen stå och fråga konduktören om det fanns nån "avrivare", biljetthäftenas rygg som blev kvar när alla biljetter var sålda, som de kunde få och leka spårvagn med. Biljetterna kostade 15 öre.

Skarpnäcks skola fanns inte och Dagny fortsatte skolan i stan. På frukostrasten åkte hon hem med spårvagnen och åt mammas mat och så åkte hon tillbaks igen. "På den tiden sprang man ju hela tiden." Första gången hon skulle hem så gick hon vilse där spårvagnen vände vid De Gamlas väg och hamnade på Tyresövägen i stället för Sockenvägen och var totalt borta. En snäll tant förstod att hon var ny i området och kunde följa henne hem. Senare tog Dagny studenten på Sveaplans gymnasium, som var Europas moder-naste när det byggdes.

I nuvarande Statsrådsvägen 4 bodde en fiolspe-lare när Dagny tog studenten. Han spelade när student-följet vandrade runt kvarteret. (1936 ungefär.)

Det fanns bara pojkar på gatan, d.v.s. Dagnys stump av Sockenvägen. Där kollektivhuset ligger fanns bara skog, påstår Dagny. Hon känner inte till de lekparker som finns i området. Barnen lekte på gatan och i skogen och på varandras tomter. På gatan spelade man bränn-boll. På gränsberget hade man picknick, eller byggde hopp för skidorna. Man hade *inte* skidhjälm. På vintrarna åkte Dagny och hennes syster skidor förbi Söderbysjön, över "golfbanan" förbi Hästhagen till Nacka Station, till sin morfar och mormor. En gång åkte de vilse och kom så småningom fram i Pungpinan. De badade aldrig i Söderbysjön. Det fanns förstås inget bad, bara bondgården Söderby. På somrarna gick de aldrig den vägen till sina morföräldrar. Det kanske inte fanns några broar. Man cyklade till Flaten och Ältasjön för att bada. Hela familjen kunde ta bilen till Skrubba sandbad för att bada. Första bilen var en öppen Scania-Vabis. Senare köpte Dagnys far några tomter i Haninge där de byggde ett sommarställe. Stenigt, så hon var tvungen att lägga jord i håligheter-na för att kunna plantera. Hon fick sin far att köpa traktorsit-sar på skroten som de använde som trädgårdsstolar.

I skogen vid Gränsberget fanns en dansbana i närheten av kolonilotterna. Dit gick inte Dagny, som inte ville bli panelhöna.

Nere på Skarpnäcksfältet fanns förutom flygfältet redan då ett sportfält och Dagny minns att en pojke fick en diskus i huvudet, fast hon såg det inte själv. "Hemskt."

Från början hade Konsum hela huset i korsningen (Gamla) Tyresövägen och Sockenvägen. Det var separata butiker för mejerivaror, kött och specerier. "Två mjölk och en tjock" kostade en krona och tio öre. Utanför Konsum fanns en stenho för hästarna att dricka ur. Iskarlarna kom med isblock på sina läder-klädda ryggar. Där Barnvagnsfabriken är, fanns från början både sybehörsaffär, färgaffär och charkuteri. I "tröjor&sånt"-huset låg ytterligare en färgaffär, en fiskaffär på gaveln och skomakeri och mjölkaffär och post i gaveln mot Kärrtorp. Dagny jobbade på postkontor, först runtom i stadsdelarna, sen inne i stan och på postbanken. Det första postkontoret låg i en av de första villorna utmed Tyresövägen, sydöst om spårvägen. Dagny sjöng i "postflickorna", fick träffa både Egon Kärrman och Anders Sundin.

På Skattmästarvägen, där spårvagnen vände, fanns en frisör och ytterligare en mjölkaffär, och på Statsrådsvägen, där Herman Pump nu finns (förut tryckeri) fanns en charkuteributik.

När Dagny var barn kom en lastbil och sålde svagdricka, och en fiskbil.

Vid vändplan har det på senare år funnits ett arkitektkontor. Arkitekten bodde i huset norr om Vide-

gränd. Söder om gränden bodde en skräddar. I det första huset i Dagnys husrad (vid Kärrtorpsvägen) bodde en man som kallades Kvast-Pelle.

När Dagny var 22 år for hon med en väninna till Paris (precis innan krigsutbrottet, antar jag). Väninnan stannade kvar som au pair så Dagny (med dåligt lokalsinne) måste åka hem själv via Berlin. Europa var fullt av flyktingar och hon trodde inte hon skulle komma hem. Enda incidenten blev att hon blev anklagad för att ha dragit i nödbromsen och låst in sej på toaletten. Det visade sej vara någon som snubblat på alla knyten på golvet som kommit åt nödbromsen. Väninnan kom med knapp nöd hem. Hon fick lämna alla sina tillhörigheter i Paris. Där är de fortfarande kvar.

På sjuttioalet grävdes det för dagvattenledningar. Många hus fick sättningsskador, bland dem Rudolfs. Ersättningen för sättningarna räckte inte för de reparationer som behövdes, pålning till tio meters djup. Huset ligger i en lergrop och runt om är det bara fyra meter ner till fast mark. Dagny tycker det var orättvist att alla fick ersättning, även de som inte gjorde nåt åt sina sättningsskador, utan åkte till Kanarieöarna, eller köpte ny bil. Kakelugnen är otät sedan dess.

Dagny har bott i sitt hus hela livet och så småningom tagit hand om sina föräldrar. Hon har ett stort umgänge, sjunger i kör, men är nästan helt blind. Trots den dåliga synen försöker hon hålla trädgården städad.

Intervjuare

Jan Gustavsson, Statsrådsvägen 1.